

Sürdürülebilir Turizmin Gelişimine Yönelik Yerel Halkın Tutumlarını İncelemeye İlişkin Bir Araştırma: Akçakoca Destinasyonu

A Research on the Attitudes of Local People Towards Sustainable Tourism Development: Akçakoca Destination

Dr. Zülkif DAĞLI

Düzce Valisi

E-posta: zulkifdagli@hotmail.com

Öz

Sürdürülebilir turizm, destinasyonların uzun vadede rekabet avantajı kazanmasında önemli bir etken olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın amacı, yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarını belirlemektir. Çalışmada ayrıca katılımcıların demografik özelliklerine göre sürdürülebilir turizmin boyutlarına bakış açılarında farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Bu kapsamda önemli bir turizm destinasyonu olan Düzce ili Akçakoca ilçesinde yaşayan katılımcılar üzerinde bir araştırma gerçekleştirilmiştir. Araştırmada anket formu aracılığı ile 382 katılımcıdan veriler elde edilmiştir. Elde edilen veriler kullanılarak yapılan faktör analizi sonucunda, sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik yerel halkın tutumlarına ilişkin altı boyut tespit edilmiştir. Bu boyutlar, çevresel sürdürülebilirlik, planlama, halkın turizme katılımı, ekonomik fayda, algılanan maliyet ve ziyaretçi memnuniyeti şeklinde kategorize edilmiştir. Öte yandan, katılımcıların demografik özellikleri ile sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında anlamlı farklılıkların olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilir Turizm, Yerel Halkın Tutumları, Akçakoca

Abstract

Sustainable tourism emerges as an important factor for destinations in achieving competitive advantage over long-term. The aim of this study is to define the attitude of local people to development of sustainable tourism. Another aim of the study is to examine whether there is a difference between the perspectives of participants to the dimensions of sustainable tourism according to their demographic features. In this context, a research has been carried out among participants living in Akçakoca District of Düzce, which is an important tourism destination. In order to achieve this aim, the study is based on quantitative research methods. Data is achieved from 382 participants through questionnaire forms. Following the searches, attitudes to the development of sustainable tourism are defined as six dimensions. These dimensions are environmental sustainability, planning, participation of people to tourism, economic benefit, perceived cost and visitor satisfaction. On the other side, it is defined that there is difference between the demographic features of participants and their attitude to the development of sustainable tourism.

Key Words: Sustainable Tourism, Attitude of Local People, Akçakoca

1. Giriş

Başta su, temiz hava, bitki örtüsü ve enerji potansiyeline sahip doğal kaynaklar olmak üzere doğanın sunduğu hemen hemen her şey insan oğlunun yaşamında hayati bir rol oynamaktadır. Ancak gerek insan tüketimi gerekse de doğal sistemin kendi içerisindeki etkenlerden dolayı doğal dengede ortaya çıkan değişimler nedeniyle doğanın sunduğu kaynakların zaman içerisinde potansiyellerini yitirmesi veya tamamen tüketilmesi söz konusu olmaktadır (Owusu ve Asumadu-Sarkodie, 2016; Kurian, 2017). Doğanın sunduğu zenginliklerin hızla tükendiği günümüzde bu tükenişi tamamen durdurabilmek mümkün olmamaktadır. Ancak insan tüketimi nedeniyle değişime uğrayan ve insan hayatı için elzem olan kaynakların daha bilinçli kullanılarak gelecek nesillerin de bunlardan faydalanmasını sağlamak mümkündür. Doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde kullanılması sayesinde insanlık doğanın nimetlerinden yüzlerce yıl daha istifade edebilecektir. Sürdürülebilirlik kavramı bu noktada üzerine dikkat çekilen öncelikli kavramlardan biridir.

2017 yılının 1-3 Kasım tarihleri arasında Ankara'da gerçekleşen 3. Turizm Şurasında turizm açısından önemli pek çok konu görüşülmüş ve çeşitli meseleler üzerinde tartışılmıştır. Bu şurada görüşülen meseleler üzerine oluşturulan komisyon raporlarında "turizm ürünleri ve pazarına ilişkin politikalarda *Sürdürülebilir Turizm ve Çevre Duyarlılığı* kapsamında çevre duyarlılığı ve sürdürülebilir turizm odaklı faaliyetlere önem verilmesi vurgulanmaktadır (3. Turizm Şurası, 2017:40). Öncelikle kavramsal bir çerçeveden bakıldığında sürdürülebilirlik kavramı, çevrenin, doğanın, kültürün vb. birçok alanda akla gelebilecek tüm kaynakların uzun dönemli olarak korunması ve gelecek kuşaklara bırakılması ile ilgilidir. Sürdürülebilirlik kavramına turizm bağlamında bakıldığında ise ortaya hem doğal yapının korunması ve rehabilitasyonu hem de doğal alan içerisindeki turizm hareketliliğinin planlanması gibi geniş bir etki alanı ortaya çıkmaktadır. Sürdürülebilir turizm kavramı içerisinde göz önünde bulundurulması gereken kavramdan biri de taşıma kapasitesidir. Taşıma kapasitesi kısaca bir destinasyonun maksimum sayıda alabileceği veya destekleyebileceği unsurları ifade etmektedir. Örneğin, 200 odalı bir turizm işletmesi oda sayısının üzerinde bir satış yapamaz, bu işletmenin kapasitesi oda sayısı ile sınırlıdır. Bir turizm destinasyonu da sınırlı bir sayıda turiste ev sahipliği yapabilir. Aksi takdirde kapasitesinin üzerinde bir turizm hareketliliğine maruz kalan bir destinasyonda birçok problemin ortaya çıkması kuvvetle muhtemeldir. Bu nedenle hem turizm işletmelerinin hem de destinasyonların sürdürülebilir turizm ve taşıma kapasitesine önem vermeleri gerekmektedir.

Bu çalışmada sürdürülebilir turizm kavramı ve sürdürülebilir turizmin gelişimine etki eden faktörler ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda önemli bir turizm destinasyonu olan Akçakoca'da yerel halkın turizm gelişimine yönelik tutumları değerlendirilmiştir. Akçakoca, doğaya dayalı birçok alternatif turizm faaliyetinin gerçekleştirildiği bir turizm destinasyonudur. Bu destinasyonda yaşayan yerel halkın sürdürülebilir turizm bilincine sahip olması çok büyük önem taşımaktadır.

2. Sürdürülebilir Turizm

Sürdürülebilirlik kavramının temeli 1970'li yıllara dayanmaktadır (Mercan, 2010:3). Turizmde destinasyonların ekonomik olarak büyümelerinin hem fiziki çevre hem de sosyal çevre üzerinde birtakım olumsuzlukları beraberinde getirdiği gözlenmektedir (Batman ve Çalık, 2013:418). Bununla birlikte kitle turizminin turizm destinasyonlarında oluşturduğu olumsuzlukların da sürdürülebilir turizm anlayışının ortaya çıkış nedenlerinden biri olduğu ifade edilmektedir (Hacıoğlu ve Avcıkurt, 2011:8). Dolayısıyla

son yıllardaki en büyük sorunların ve en çok tartışılan konuların başında sürdürülebilirlik kavramı gelmektedir. “Sürdürülebilirlik; bir toplumun, eko-sisteminin ya da sürekliliği olan herhangi bir sisteminin işlerini kesintisiz, bozulmadan, aşırı kullanımla tüketmeden ya da sistemin yaşamsal bağ olan ana kaynaklara aşırı yüklenmeden sürdürülmesi olarak tanımlanmaktadır” (Kozak, 2014: 1). Başka bir tanıma göre de sürdürülebilirlik; bugünün gereksinimlerini, gelecek kuşakların gereksinimlerini riske atmadan kullanabilme kabiliyeti olarak ifade edilebilir (Sezgin ve Karaman, 2008: 1-2). Aylan (2017:365)’a göre sürdürülebilirlik, kültürel değerlerin, tarihi varlıkların, doğal kaynakların gelecek nesillere taşınması ve korunmasına katkı sağlanmasıdır. Kaypak (2012:15)’a göre, “sürdürülebilirlik süreklilik temeline dayanmaktadır. Sürme, herhangi bir olay veya olgunun kendiliğinden devam etmesi iken, sürdürme eylemi bu devamlılığın başkası tarafından yapılması anlamına gelmektedir”.

“Sürdürülebilir turizm, turizmin doğal, sosyal ve kültürel çevre üzerindeki olumsuz etkilerini azaltarak olumlu etkilerini maksimize etmeyi amaçlayan ve turizm uygulamalarında ortaya çıkan hoşnutsuzlukların nedenlerini ve çözüm yollarını ortaya koyan temel yaklaşımdır” (Çalık, 2014: 27). Aklıbaşında (2013:5)’ya göre ise “Sürdürülebilir turizm; doğal, kültürel ve sosyal kaynakları uzun vadede koruyan ve olumlu bir şekilde gelişimi destekleyen bir yaklaşımdır. Diğer bir tanıma göre sürdürülebilir turizm, turizm gelişimini yok etmeden çevrenin korunmasını ve bu alanlarının kullanımı ile uzun vadeli planlamaların yapılması şeklinde tanımlanabilir (Kahraman, 2007:11). Öte yandan Masara (2015:9), sürdürülebilir turizmi çevreye ve yerel kültüre zarar vermeden devam ettirilebilmesi şeklinde tanımlamaktadır.

Sürdürülebilirlik kavramının içeriğini hemen hemen bütün sektörler için farklı bir şekilde ele almak mümkündür. Ancak turizm sektörü için bu kavram oldukça hayati bir boyut kazanmaktadır. Bu nedenle hem turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler hem de turizm faaliyetine katılan tüm paydaşların bu hususta sorumluluk taşımaları gerekir. Turizmin sürdürülebilir yaklaşım olarak ele alınabilmesi ve sürdürülebilirlikten söz edilebilmesi için sosyal, kültürel ve çevresel kaynakların uyum içerisinde olması ve bu uyuma gereken özenin gösterilmesi önemlidir (Güler ve Tufan, 2013:358).

Bir bölge turizminin dayandığı doğal, tarihi, kültürel ve diğer kaynakların hem halihazırdaki toplum için hem de gelecekteki kuşaklar için korunmasında sürdürülebilirlik kavramının katkısı çok büyüktür. Aynı zamanda bir bölge turizminin gelişim sürecinde, turistik destinasyonlar içerisinde çevresel ve sosyo-kültürel zararlara yol açmayacak şekilde turizm yatırımları yapılması ve yönetilmesi sürecinde de öncelikli bir rol oynayabilmektedir. Turizm faaliyetlerinin yoğun olarak gerçekleştiği destinasyonlarda, genel çevrenin sahip olduğu turistik cazibelerin devamlılığının sağlanması ve hatta daha da geliştirilmesi ve böylelikle, ziyaretçilerin memnuniyetinin, destinasyonun pazar gücünün ve popülaritesinin güçlendirilmesinde yine sürdürülebilir turizm anlayışının önemi büyüktür (Ercan, 2014: 56).

Özbey, (2002 akt. Bulu ve Erarslan,2007) sürdürülebilir turizm kavramının bazı temel ilkelere dayandığı alan ileri sürmekte ve bu ilkeleri de şu şekilde belirtmektedir:

- Topluma yarar sağlama,
- Gelecek neslin kullanımı için doğal, kültürel ve diğer kaynakların devamını sağlama,
- Turizm kaynaklarının etkili bir biçimde kullanılması ve devamlılığının sağlanması için planlamalar yapılması ve yönetilmesi,

- Turizmin alanlarının çevresel kalitesinin sürdürülmesi ve ihtiyaca göre geliştirilmesi,
- Turist memnuniyetinin sağlanması,
- Turizm alanlarının gelecekte sürdürülebilmesi için korunması,
- Turizm faydalarını, kazanımlarını yerel halka anlatılması,
- Yerel ekonomin güçlendirilmesi,
- Yerel halkın ve diğer paydaşların karar almada katılımın sağlanmasıdır.

Özbey'in belirttiği bu ilkelerin, yerel halkın sürdürülebilir turizme yönelik katkısının artırılmasında önemli bir rol oynadığı görülmektedir. Bu nedenle sürdürülebilir turizm yönelik planlama, karar alma ve eylem süreçlerinde yerel halkın katılımının önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu iddiayı desteklemek için şöyle bir vakadan örnek verilmektedir. Geçmişte Yunanistan sınırları içinde yer alan Sakız Adası'nda çıkan büyük bir yangın nedeniyle zarar gören ağaçlar için Ada yönetimi bu sorun hakkında karar almadan önce bu ağaçları yetiştiren yerel halka danışarak bir çözüm üretmeye çalışmıştır. Yerel halk, yanan ağaçların yerin 35-40 metre derinliğe gittiğini bu nedenle bu ağaçların kesilmemesi gerektiğini belirtmiş ve 3-5 yıl içinde bu ağaçların yeniden yeşereceğini ifade etmiştir. Bu örnekte olduğu gibi sürdürülebilir turizm planlamasında yerel halkın görüşlerini almak ve değer vermek sürdürülebilir turizmin gelişmesine önemli katkılar sağlayabilecektir (Sonuç, 2014:23).

Aydın ve arkadaşları (2017:74), sürdürülebilir turizm kavramı ile beraber turizmin yeni yönelimlerinden alternatif turizm, doğaya dayalı turizm ve ekoturizm olarak adlandırılan turizm çeşitlerinin de önem kazandığını ifade etmektedirler. Turizm, iyi bir planlama ve kontrol ile çeşitli yollarla çevrenin korunmasına ve gelişmesine yardımcı olmaktadır. Planlama yapılırken kapsamlı, esnek olmasına ve bölgenin özelliklerine de çok dikkat edilmelidir. Planlama yapılırken aşağıdaki aşamalara önem verilmesi gerekir (Kahraman ve Türkay, 2014:121);

- Planlamaya kaynak sağlayacak çalışmaları kapsayan bir hazırlık yapılması,
- Sürdürülebilir turizmin gelişim hedeflerinin belirlenmesi,
- Bu hedeflerle ilgili tüm unsurların araştırılması ve geliştirilmesi,
- Bu araştırma neticesinde bulguların analizi ve sentezi,
- Sürdürülebilir turizm politikası ve planların oluşturulması,
- Oluşturulan bu planları yönetme ve yürütme,
- Sürecin denetimi.

3. Konuya İlgili Araştırmalar

Yılmaz ve arkadaşları (2015) çalışmalarında 2000-2015 yılları arasında sürdürülebilir turizm ile ilgili 127 adet çalışma yapıldığını belirtmişlerdir. Demirbulat ve Dinç (2017) 1987-2015 yılları arasında sürdürülebilir turizm konusunda yayınlanan 41 yüksek lisans ve 21 doktora tezinin olduğunu tespit etmişlerdir.

Altanlar ve Kesim (2011), Akçakoca ilçesindeki turizm sisteminin kalitesi, ürünleri, hizmetleri, turizm faaliyetlerine olan eğilim, turizm amaçlı kullanılan alanlar, alanlardaki kısıtlayıcı nedenler, kullanım yoğunluğu ve turistik alanlardaki memnuniyetleri belirlemek için bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Yazarlar, araştırma sonucunda sürdürülebilirliği sağlamak amacıyla, bölgenin tarihi ve kültürel kaynaklarının sürdürülebilmesi için alternatif turizm modellerinin geliştirilmesine yönelik öneriler sunmaktadırlar.

Duran ve Özkul (2012), Akçakoca'da; Duran (2013) Adalarda yaşayan yerel halkın, sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarını incelemişler ve çalışmalarında belirledikleri beş faktörün yerel halkın tutumlarına etki ettiğini ileri sürmüşlerdir. Çalışma sonucunda, yerel halk desteğinin "turizmden fayda sağlama" ve sürdürülebilirliğin sağlanmasına yönelik "uzun dönem planlama" faktörleri arasındaki ilişki düzeyinden, yüksek oranda etkilendiği tespit edilmiştir. Can (2013:33) destinasyonların çekicilik unsuru olan çevresel kaynakların önemini ve sürdürülebilir rekabet ilişkisini ortaya koymaya çalışmıştır. Çalışmada, destinasyonların rekabet avantajlarını ortaya koymak için bölgesel ve yerel kendine özgü çekicilik kaynaklarının belirlenmesi ve tanımlanması gerektiğini belirtmiştir. Yazar ayrıca çevreye duyarlı yeni ürünlerin geliştirilerek ürün çeşitliliğinin artırılması gerektiğini vurgulamaktadır. Mercan ve Özkök (2013), ise turizmin sürdürülebilir gelişiminin sağlanmasında yerel yönetimlerin kararlarının ve uygulamalarının önemini ortaya koymaya yönelik bir araştırma gerçekleştirmişlerdir. Çalışma sonucunda, turizmin sürdürülebilir gelişiminin sağlanmasında, gelişimin izlenmesi ve denetlenmesi ve bunun bir plan içinde gerçekleştirilmesinin gerekli olduğunu tespit etmişlerdir.

Alkan (2015), Alaçatı destinasyonunun sahip olduğu turistik çekiciliklerin sürdürülebilirliğinin irdelenmesi amacıyla yönelik bir çalışma gerçekleştirmiştir. Araştırma sonucunda, destinasyonun kaynaklarının sürdürülebilirliği için özel sektör, kamu sektörü ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği çerçevesinde ortak fikirlerin önemli olduğu vurgulanmıştır. Doğan ve Yağmur (2017) Kemer destinasyonundaki turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğine yönelik turist algılarını incelemiştir. Araştırmada sürdürülebilirlik boyutlarından çevresel, sosyo-kültürel, ekonomik ile destinasyonun sürdürülebilirliği arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırma sonucunda çevresel ve sosyo-kültürel boyutların turistlerin destinasyonunun sürdürülebilirliği algılarına olumlu etki ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte yazında sürdürülebilir turizm konusunda birçok çalışmanın yapıldığı görülmektedir. Bu çalışmalardan bazıları aşağıdaki tabloda görülmektedir.

Tablo 1: Sürdürülebilir Turizm Konusunda Yapılan Bazı Çalışmalar

Yazar(lar)	Çalışma Konusu
Ayaş (2007)	Turizm gelişmesinin çevresel sürdürülebilirlik faktörleri üzerinde bir rekabet modeline yönelik
Çelik Uğuz (2011)	Sürdürülebilir bir turizm anlayışı ile Burhaniye'de alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi yönelik
Genç ve arkadaşları(2014)	Çanakkale'de, turizmin mevcut durumunun ve sürdürülebilirliğinin tespit edilmesine yönelik
Alagöz ve arkadaşları (2015)	Otel işletmeleri ve seyahat acenteleri yöneticilerinin sürdürülebilir turizme ilişkin tutumlarını belirlenmesine yönelik
Çalık (2015),	Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Araştırması (Gümüşhane, Trabzon, Rize, Artvin, Giresun, Ordu)
Erkol ve Zengin (2015)	Şanlıurfa ilinin sürdürülebilir turizm kapsamında değerlendirilmesine yönelik
Doğan ve Yağmur (2017)	Kemer destinasyonundaki turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirliğine ilişkin turist algılarını belirlemesine yönelik

4. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmanın amacı, yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarını belirlemektir. Çalışma da ayrıca katılımcıların demografik özellikleri ile sürdürülebilir turizmin boyutlarına bakış açılarında farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Bu amaç çerçevesinde Düzce ili Akçakoca ilçesinde ikamet eden yerel halk araştırmaya dâhil edilmiştir. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kapsamında anket tekniğinden yararlanılarak veriler elde edilmiştir. Çalışmanın evreni, Düzce ili Akçakoca ilçesinde ikamet eden yerel halktır. Akçakoca İlçesinin merkez nüfusu 2018 yılı itibarıyla 25.573 tür. Evrenin tümüne ulaşabilmek zor olduğundan çalışmada örneklem yöntemine başvurulmuştur. Sekaran, (2003: 285) göre, ana kütleinin 25.573 olması durumunda örneklem büyüklüğünün 378 olması yeterli olmaktadır.

Yapılan yazın incelemesi sonrasında, yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik, Ayazlar'ın (2017) yapmış olduğu anket formundan yararlanılmış ve sorular araştırmanın amacına uygun bir biçimde geliştirilmiştir. Geliştirilen bu soru formuna konunun uzmanı iki kişinin görüşleri alınarak son şekli verilmiştir. Anket formu iki temel bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, katılımcıların sürdürülebilir turizmin gelişimine ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik ifadeler yer almakta ve beşli Likert ölçeğini içermektedir. Anket formunda toplam 25 ifade yer almaktadır. Anketin ikinci bölümünde ise katılımcıların demografik özelliklerini belirlemeye yönelik dört soruya yer verilmiştir.

Soru formu oluşturulduktan sonra ön uygulama gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama 01.06.2018 ile 15.06.2018 tarihleri arasında 30 katılımcıya uygulanmıştır.

Bu çalışmada analizlere başlamadan veriler normallik dağılım testine tabi tutulmuştur. Bu amaç ile normallik varsayımı araştırılmış ve hem Kolmogrov-Smimov hem de Shapiro-Wilk testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonunda çalışmanın verilerinin normal dağılıma sahip olmadığı tespit edilmiştir. Çalışmada veriler normal dağılım göstermediği için analizler non-parametrik testler aracılığı ile yapılmıştır.

Anket formundan elde edilen verilerin güvenilirliği ölçülmüş ve ön uygulamada elde edilen verilerin CronbachAlpha değeri 0,87 olarak hesaplanmıştır. Test sonucunda veriler genel CronbachAlpha'sı Nunnally'in (1967) belirttiği 0,7 düzeyinin üzerinde gerçekleşmiştir. Anket formu konu ile ilgili uzman iki kişi tarafından tekrar gözden geçirilmiştir. Sonrasında toplam 400 anket formu katılımcılara dağıtılmış ve bunlardan 382'sine geri dönüş alınmıştır. Diğer anket formları katılımcılar tarafından eksik doldurulduğu için değerlendirmeye alınamamıştır. Elde edilen verilerin analiz edilmesinde SPSS 18 paket programı kullanılmıştır. Verilerden demografik olanlarının analizi için yüzde ve betimleyici(tanımlayıcı) istatistik tekniklerinden yararlanılmıştır. Diğer taraftan, sürdürülebilir turizmin gelişimin boyutlarının belirlenmesi için faktör analizi, demografik özelliklerinin belirlenen sürdürülebilir turizmin gelişimin boyutlarının yaklaşımlarında farklılık olup olmadığını anlamak için ise Kruskal-Wallis ve Mann Whitney U analiz teknikleri ile istatistiksel analizler yapılmıştır.

Araştırma Kapsamında Oluşturan Hipotezler

H1: Katılımcılar sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik olumlu bir tutuma sahiptirler.

H2: Katılımcıların sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumları ile demografik özellikleri arasında farklılık vardır.

5. Bulgular

Dağıtımı gerçekleştirilen 400 anket formundan 382 tanesinin geri dönüşümü sağlanmıştır. Bu rakam örneklemin tamamına ulaşıldığını göstermektedir. Çalışmada verilerin tamamına güvenilirlik testi yapılmış ve Cronbach Alpha değerinin 0,874 olduğu görülmüştür. Bu değer kabul edilebilir değer aralığında yer aldığı anlaşılmıştır. Ayrıca elde edilen anket geliştirilirken alanında uzman iki kişinin görüşlerine başvurulmuş ve içerik geçerliliği de kontrol ettirilmiştir. Bu incelemeye ilişkin sonuçlar Tablo 2'de toplu halde sunulmuştur.

Tablo 2: Demografik Yapı İle İlgili Sonuçlar

Demografik Özellikler		n	%
Cinsiyet	Kadın	158	41,4
	Erkek	224	58,6
	Toplam	382	100
Yaş	18-24	164	42,9
	25-34	65	17,1
	35-44	87	22,7
	45-54	57	14,9
	55-64	9	2,4
	Toplam	382	100
Öğrenim Durumu	İlköğretim	8	2,1
	Lise	30	7,8
	Ön Lisans	59	15,5
	Lisans	273	71,5
	Lisansüstü	12	3,1
	Toplam	382	100
Aylık Geliriniz	1000-3000 TL arası	167	58,0
	3001-5000TL arası	114	39,6
	5001-7000TLarası	7	2,4
	Toplam	288	100

Tablo 2 incelendiğinde %41,4'ü, kadınlar,%58,6'lık oranla ise erkeklerin olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılanların %42,9'u 18-24; %22,7'si 35-44 yaş aralığındadır. Katılımcıların, %71,5'i üniversite(lisans), %15,5'i ise ön lisans mezunu ve%58'i ise 1000-3000 TL arası aylık gelire sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya katılanların sürdürülebilir turizmin gelişime yönelik tutumlarını belirleyebilmek amacıyla açıklayıcı faktör analizi uygulanmış ve Tablo 2'de yer alan bulgulara ulaşılmıştır.

Tablo 3: Sürdürülebilir Turizmin Gelişimine Yönelik Tutumlara Belirlemeye İlişkin Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler	Faktör Yüğü	Özdeęer	Ortalama	Varyans (%)	Alfa
Çevresel Sürdürülebilirlik		6,069	4,81	28,899	,725
-Uygun turistik gelişim her zaman doğal habitati korumalıdır	,794				
-Toplum çevreyi korumalıdır	,715				
-Turizmde söz sahibi olanlar çevresel koruma için çabalarını artırmalıdır	,642				
-Doğanın çeşitliliğine değer verilmelidir	,608				
-Turizm çevresi şu anda korunmalıdır	,561				
Planlama		2,059	4,60	9,803	,753
-Turizm geliştirme planları sürekli bir şekilde güncellenmelidir	,766				
-Başarılı bir turizm yönetiminin ileri seviyede bir planlama gerektirdiğine inanıyorum	,697				
-Turistik gelişimin planlanmasında uzun dönemli bir bakış açısına ihtiyaç duyulduğuna inanıyorum	,662				
-Turizm endüstrisi gelecek için planlanmalıdır	,568				
Halkın Turizme Katılımı		1,422	4,15	6,771	,719
-Turizmi geliştirme yönetimine toplumdaki tüm bireyler tarafından tam katılımın sağlanması gerekmektedir	,823				
-Bireylerin özgeçmişlerine bakılmaksızın toplumdaki herkes turizm kararlarına dâhil edilmelidir	,774				
-Bölgede yaşayanlara turizmi geliştirme ile ilgili yönetime dâhil olma fırsatı sunulmalıdır	,738				
Ekonomik Fayda		1,322	4,54	6,297	,684
-Turizm, yerel ürünler için yeni pazarlar oluşturur	,780				
-Turizmin yerel halkın ekonomik durumu için faydalı olduğuna inanıyorum	,737				
-Topluma yeni gelir kaynakları sağladığı için turizmi seviyorum	,670				
Algılanan Maliyetler		1,110	4,02	5,285	,711
-Yaşadığım yerdeki boş zaman kaynakları (etkinlikleri) turistler tarafından aşırı kullanılmaktadır	,840				
-Turizmin gelişmesiyle yaşadığım yer aşırı kalabalıklaştı	,815				
-Turistik işletmelerde çalışanların en az yarısı bölgedeki toplumdaki sağlanmalıdır	,544				
Ziyaretçi Memnuniyeti		1,043	4,58	4,967	,645
Ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamak turistik işletmelerin sorumluluğundadır	,757				
Turistik işletmeler ziyaretçilerin memnuniyetinde sorumluluk almamalıdır	,631				
Turizm endüstrisi ziyaretçilerine iyi kalitede turistik deneyimler sağlamalıdır	,608				

Notlar: Varimax Temel Bileşenler Faktör Analizi. KMO Örnekleme Yeterliliği: %84,2 Bartlett's Test of Sphericity için $X^2:2229,777$; s.d.: 210; $p<.0001$ Ölçeğin tamamı için Alfa: .843, Açıklanan toplam varyans: %62,021; Kullanılan Likert Ölçeği: 1:Hiç katılmıyorum.....5: Tamamen Katılıyorum

Faktör analizi sonucunda faktör modelinin geçerliliğinin kabul edilebilmesi için yeterliliklerinin sağlandığı anlaşılmıştır. Bu doğrultuda toplam varyansın açıklama oranını %62,021, ve KMO örnekleme yeterliliği de %84,2'dir. Bu araştırmadaki verilerin analizinde Varimax Temel Bileşenler Faktör Analizi uygulandığı için verilerin normal dağılmamış olması faktör modelinin oluşturulmasına engel oluşturmamaktadır. Bu

bağlamda, elde edilen verilerden öz değeri 1'in üzerinde altı faktörden oluşan bir faktör modeli ortaya çıkmıştır. Faktör tablosunu oluşturulurken faktör yükleri 0,50'nin altında kalan ifadeler değerlendirme dışında tutulmuştur. Bu bağlamda katılımcılara sorulan sorulardan üç tanesi analiz dışında tutulmuştur. Faktör analiz sonucunda, sürdürülebilir turizmin gelişime yönelik tutumlar; çevresel sürdürülebilirlik, planlama, halkın turizme katılımı, ekonomik fayda, algılanan maliyetler ve ziyaretçi memnuniyeti olmak üzere altı başlık altında toplanmıştır. Bu faktörlerin iç yapısı incelendiğinde;

Çevresel Sürdürülebilirlik faktörünün iç yapısı incelendiğinde; uygun turistik gelişim her zaman doğal habitatu korumalı, toplum çevreyi korumalı, turizmde söz sahibi olanlar çevresel koruma için çabalarını artırmalı, doğanın çeşitliliğine değer verilmeli ve turizm çevresi şu anda korunmalı gibi değişkenler ön plana çıkmıştır.

Planlama faktörünün iç yapısı incelendiğinde; turizm geliştirme planları sürekli bir şekilde güncellenmeli, başarılı bir turizm yönetiminin ileri seviyede bir planlama gerektiği, turistik gelişimin planlanmasında uzun dönemli bir bakış açısına ihtiyaç duyulması ve turizm endüstrisi gelecek için planlanması gibi değişkenler ön plana çıkmıştır.

Halkın Turizme Katılımı, turizmi geliştirme yönetimine toplumdaki tüm bireyler tarafından tam katılımın sağlanması, bireylerin özgeçmişlerine bakılmaksızın toplumdaki herkes turizm kararlarına dâhil edilmesi, bölgede yaşayanlara turizmi geliştirme ile ilgili yönetime dâhil olma fırsatı sunulması halkın turizme katılımı boyutunun iç yapısını oluşturmaktadır.

Ekonomik Fayda faktörünün iç yapısı incelendiğinde, turizm, yerel ürünler için yeni pazarlar oluşturması, turizmin yerel halkın ekonomik durumu için faydalı olduğuna inanma, topluma yeni gelir kaynakları sağladığı için turizmi sevme gibi değişkenler dikkat çekmektedir.

Algılanan Maliyetler faktörünün iç yapısı incelendiğinde, yaşadığım yerdeki boş zaman kaynakları (etkinlikleri) turistler tarafından aşırı kullanılmakta, turizmin gelişmesiyle yaşadığım yer aşırı kalabalıklaştı ve turistik işletmelerde çalışanların en az yarısı bölgedeki toplumdaki sağlanmalı gibi değişkenler ön plana çıkmıştır.

Ziyaretçi Memnuniyeti faktörünün iç yapısı incelendiğinde, ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamak turistik işletmelerin sorumluluğunda, turistik işletmeler ziyaretçilerin memnuniyetinde sorumluluk almalı ve turizm endüstrisi ziyaretçilerine iyi kalitede turistik deneyimler sağlamalı gibi değişkenler dikkat çekmektedir.

Çalışmada yapılan analiz neticesinde verilerin normal dağılım sergilemediği görülmektedir. Aşağıda Tablo 4'te görüleceği üzere hem Kolmogrov-Smirnov hem de Shapiro-Wilk testinin sonucuna göre verilerin normal dağılıma sahip olmadığını görülmektedir.

Tablo 4: Normal Dağılım Testi

	Kolmogorov-Smirnov		Shapiro-Wilk	
	İstatistik	Sig. (Anlamlılık Değeri)	İstatistik	Sig. (Anlamlılık Değeri)
Çevresel Sürdürülebilirlik	,358	,000	,639	,000
Planlama	,260	,000	,794	,000
Halkın Turizm Katılımı	,160	,000	,880	,000
Ekonomik Fayda	,261	,000	,788	,000
Algılanan Maliyetler	,125	,000	,915	,000
Ziyaretçi Memnuniyeti	,271	,000	,789	,000

Katılımcıların sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarından öne çıkan ilk beş değişken aşağıda görülmektedir;

Tablo 5: Yerel Halkın Turizmin Gelişimine Yönelik Tutumları

	İfadeler	Ort
1	Doğanın çeşitliliğine değer verilmelidir	4,93
2	Doğa korunmalıdır.	4,94
3	Turizm çevreyi korumalıdır	4,85
4	Uygun turistik gelişim her zaman doğal habitata korumalıdır	4,80
5	Toplum çevresi şu anda korunmalıdır	4,66
6	Toplum çevresi gelecekte de korunmalıdır	4,76
7	Turizmde söz sahibi olanlar çevresel koruma için çabalarını artırmalıdır	4,80
8	Başarılı bir turizm yönetiminin ileri seviyede bir planlama gerektirdiğine inanıyorum	4,65
9	Turistik gelişimin planlanmasında uzun dönemli bir bakış açısına ihtiyaç duyulduğuna inanıyorum	4,60
10	Turizm geliştirme planları sürekli bir şekilde güncellenmelidir	4,60
11	Turizm endüstrisi gelecek için planlanmalıdır	4,54
12	Turizmin yerel halkın ekonomik durumu için faydalı olduğuna inanıyorum	4,53
13	Turizm, yerel ürünler için yeni pazarlar oluşturur	4,60
14	Topluma yeni gelir kaynakları sağladığı için turizmi seviyorum	4,49
15	Turizm yerel hükümetin vergi gelirlerinin önemli bir kısmını oluşturmaktadır	4,30
16	Turistik işletmeler ziyaretçilerin memnuniyetinde sorumluluk almalıdır	4,66
17	Turizm endüstrisi ziyaretçilerine iyi kalitede turistik deneyimler sağlamalıdır	4,63
18	Ziyaretçilerin ihtiyaçlarını karşılamak turistik işletmelerin sorumluluğundadır	4,47
19	Bireylerin özgeçmişlerine bakılmaksızın toplumdaki herkes turizm kararlarına dahil edilmelidir	3,84
20	Turizmi geliştirme yönetimine toplumdaki tüm bireyler tarafından tam katılımın sağlanması gerekmektedir	4,26
21	Bölgede yaşayanlara turizmi geliştirme ile ilgili yönetime dahil olma fırsatı sunulmalıdır	4,35
22	Turizmin gelişmesiyle yaşadığım yer aşırı kalabalıklaştı	4,05
23	Yaşadığım yerdeki boş zaman kaynakları (etkinlikleri) turistler tarafından aşırı kullanılmaktadır	3,78
24	Turistik işletmelerde çalışanların en az yarısı bölgedeki toplumdan sağlanmalıdır	4,22
25	Bölgede yaşayanlar turizmin faydalarından eşit şekilde yararlanmalıdır	4,46

Tablo 5'e göre katılımcıların(yerel halkın) sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik ifadeler yer almaktadır. Bu ifadelerden dikkat çekici olanlar doğanın korunması, çevrenin korunması, değer vermesi şeklindedir. Bu ifadelerin ortalamalarına bakıldığında 19. ifadenin ($\bar{X}=3,84$), 23. ifadenin ($\bar{X}=3,78$) ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu iki ifade dışında diğer tüm ifadelerin ($\bar{X}=4,00$) ve üzeri ortalamaya sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu bağlamda tüm ifadelerin ortalamaları incelendiğinde

katılımcıların, **olumlu ve yüksek katılıma sahip olduğu** yönündedir. Bu çerçevede çalışmada ortaya konulan H1 hipotezi (H1: *Katılımcılar sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik olumlu bir tutuma sahiptirler*) kabul edilmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine önem verdikleri tespit edilmiştir.

Katılımcıların demografik özelliklerindeki farklılıklarının belirlenen faktörlere bakış açılarında farklılık oluşturup oluşturmadığı incelenmiştir. Yukarıda da ifade edildiği çalışmanın verileri normal dağılmadığı görülmüştür. Bu sebeple, analiz aşağıda belirtilen, non-parametrik testler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Veriler homojen dağılmadığı için cinsiyetin, sürdürülebilir turizmin boyutlarına bakış açısında farklılık oluşturup oluşturmadığını anlamak için Mann Whitney U Testi uygulanmış ve altı boyut içinde anlamlılık değerleri 0,05'in altında sadece halkın turizme katılımında ($p>0,041$) farklılığın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda halkın turizme katılma boyutuna erkeklerin ($\bar{X}=200,03$) ortalamaları kadınlardan ($\bar{X}=177,10$) daha fazla olduğu tespit edilmiştir.

Diğer taraftan katılımcıların; yaşları, öğrenim durumları, aylık gelir ile sürdürülebilir turizm boyutları üzerindeki bakış açılarında farklılık olup olmadığını anlamak için Kruskal-Wallis Testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda sürdürülebilir turizm boyutlarından planlama ($p>0,027$) ile öğrenim durumları arasında farklılık ortaya çıkmıştır. Analiz sonucunda planlama boyutuna öğrenim durumu lisansüstüne sahip olanların (*Mean Ranks*=271,17) farklı düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Katılımcıların aylık gelir ile sürdürülebilir turizm boyutları üzerindeki bakış açılarında farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Analiz sonucunda sürdürülebilir turizm boyutlarından planlama ($p>0,003$), halkın turizme katılımı ($p>0,034$), ekonomik fayda ($p>0,049$), algılanan maliyetler ($p>0,006$), ile katılımcıların aylık gelirleri arasında farklılık ortaya çıkmıştır. Analiz sonucunda;

- Aylık geliri 3001-5000TL arasında olanların ($\bar{X}=163,28$) **planlama boyutu** üzerinde farklı düşündüğü (olumlu ve yüksek düzeyde);
- Aylık geliri 5001-7000TL arasında olanların ($\bar{X}=165,86$) **halkın turizme katılma** boyutu üzerinde farklı düşündüğü (olumlu ve yüksek düzeyde);
- Aylık geliri 3001-5000TL arasında olanların ($\bar{X}=158,51$) **ekonomik fayda** boyutu üzerinde farklı düşündüğü (olumlu ve yüksek düzeyde);
- Aylık geliri 3001-5000TL arasında olanların ($\bar{X}=163,58$) **algılanan maliyet** boyutu üzerinde farklı düşündükleri (olumlu ve yüksek düzeyde) tespit edilmiştir.

Tablo 6: Katılımcıların Yaşları ile Sürdürülebilir Turizm Boyutlarına İlişkin Kruskal-Wallis Sonuçları

	Çevresel Sürdürülebilirlik	Planlama	Halkın Turizme Katılımı	Ekonomik Fayda	Algılanan Maliyet	Ziyaretçi Memnuniyeti
Ki-Kare	18,898	51,407	17,137	17,144	17,187	14,150
df	4	4	4	4	4	4
Sig. (Anlamlılık değ.)	,001	,000	,002	,002	,002	,007

a Kruskal Wallis Test

b Grouping Variable: d2

Son olarak katılımcıların yaşları ile sürdürülebilir turizm boyutları üzerindeki bakış açılarında farklılık olup olmadığı incelenmiştir (Tablo6). Tablo 6'ya göre sig. değerlerinin 0,05'in altında olduğu için anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda katılımcıların yaşlarına göre sürdürülebilir turizm boyutları üzerinde farklı düşündükleri belirlenmiştir.

Tablo 7:Katılımcıların Yaşları ile Sürdürülebilir Turizm Boyutlarına İlişkin Analiz Sonuçları

		n	Ort.
Çevresel Sürdürülebilirlik	18-24 arası	164	171,61
	25-34 arası	65	195,96
	35-44 arası	87	224,01
	45-54 arası	57	198,86
	55-64 arası	9	160,78
	Total	382	
Planlama	18-24 arası	164	154,90
	25-34 arası	65	185,74
	35-44 arası	87	252,05
	45-54 arası	57	208,80
	55-64 arası	9	205,17
	Total	382	
Halkın Turizme Katılımı	18-24 arası	164	173,73
	25-34 arası	65	183,24
	35-44 arası	87	226,34
	45-54 arası	57	207,21
	55-64 arası	9	138,78
	Total	382	
Ekonomik Fayda	18-24 arası	164	173,05
	25-34 arası	65	189,25
	35-44 arası	87	229,62
	45-54 arası	57	191,74
	55-64 arası	9	174,00
	Total	382	
Algılan Maliyet	18-24 arası	164	166,05
	25-34 arası	65	201,91
	35-44 arası	87	220,03
	45-54 arası	57	210,32
	55-64 arası	9	185,22
	Total	382	
Ziyaretçi Memnuniyeti	18-24 arası	164	179,79
	25-34 arası	65	174,58
	35-44 arası	87	224,09
	45-54 arası	57	200,81
	55-64 arası	9	153,06
	Total	382	

Katılımcıların yaşları ile sürdürülebilir turizm boyutlarının tümü üzerinde farklı düşündükleri yukarıda ifade edilmiştir. Bu farklığını hangi yaş aralığından kaynaklandığının tespit edilmesi için Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonucunda yaşları 35 ile 44 arasında olan katılımcıların diğer yaş grubuna göre sürdürülebilir turizm

boyutlarının tümü üzerinde olumlu ve yüksek düzeyde görüş sahibi oldukları belirlenmiştir.

Yukarıda katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve gelir özellikleri ile sürdürülebilir turizm boyutlarının bakış açılarının üzerinde farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmada ortaya konulan H2 hipotezi (H2: Katılımcıların sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumları ile demografik özellikleri arasında farklılık vardır) kabul edilmiştir.

Tablo 8:Sürdürülebilir Turizm Boyutlarına İlişkin Korelasyon Analiz Sonuçları

		Çevresel Sürdürülebilirlik	Planlama	Halkın Turizme Katılımı	Ekonomik Fayda	Algılan Maliyet
Çevresel Sürdürülebilirlik		1,000				
	Sig.	.				
Planlama	Korelasyon Katsayısı	,526(**)	1,000			
	Sig.)	,000	.			
Halkın Turizme Katılımı	Korelasyon Katsayısı	,261(**)	,358(**)	1,000		
	Sig.	,000	,000	.		
Ekonomik Fayda	Korelasyon Katsayısı	,389(**)	,528(**)	,347(**)	1,000	
	Sig.	,000	,000	,000	.	
Algılan Maliyet	Korelasyon Katsayısı	,272(**)	,322(**)	,425(**)	,256(**)	1,000
	Sig.	,000	,000	,000	,000	.
Ziyaretçi Memnuniyeti	Korelasyon Katsayısı	,381(**)	,552(**)	,357(**)	,501(**)	,295(**)
	Sig.	,000	,000	,000	,000	,000

** Spearman'srho Korelasyon 0.01 anlamlılık düzeyinde,

Tablo 8'de sürdürülebilir turizm boyutlarına ilişkin korelasyon analiz sonuçları görülmektedir. Bu analiz sonuçlarına göre tüm boyutların birbiri ile pozitif ve anlamlı yönde bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu boyutlar içerisinde en fazla dikkat çeken ilişki planlama boyutu ile ziyaretçi memnuniyeti arasındaki ilişki olarak görülmektedir.

6. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumları incelenmiştir. Bu bağlamda veri toplamak amacıyla geliştirilen anket formu yardımı ile veriler toplanılmıştır. Toplanan veriler faktör, non-parametrik testler, korelasyon ve tanımlayıcı istatistik tekniklerinden yararlanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada demografik özellikle ilgili veriler yüzde ve frekans analizleri kullanılarak analiz edilmiştir.

Analiz sonucunda araştırma kapsamında yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumları altı boyut etrafında toplanmıştır. Bu boyutlar, çevresel sürdürülebilirlik, planlama, halkın turizme katılımı, ekonomik fayda, algılanan maliyet ve ziyaretçi memnuniyeti şeklindedir. Ayazlar (2016) Didim'de yaşayan yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarını inceleyen bir araştırmasında

sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumları yedi boyut olarak tespit etmiştir. Bu bağlamda çalışma Ayazlar'ın yapmış olduğu çalışması ile benzerlik göstermektedir. Öte yandan Ayazlar'ın yapmış olduğu çalışma ile bu çalışma arasındaki temel farklılık, yazarın sürdürülebilir turizm gelişime ilişkin boyutlarından "**toplum merkezli ekonomi**" adlı boyutu yedinci bir boyut olarak ortaya koymasıdır.

Duran ve Özkul (2012), yılında Akçakoca'da yaşayan yerel halkın, turizm gelişimine yönelik tutumlarını incelemiştir. Yerel halk tutumlarını beş faktör olarak ele almışlardır. Bu çalışmada ise yerel halkın **sürdürülebilir turizm gelişimine** yönelik tutumları altı boyut olarak ortaya çıkmıştır ve bu noktada Duran ve Özkul (2012), çalışmasından farklılık göstermektedir. Ayrıca bu çalışmada yerel halkın demografik özellikleri ile sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumları arasında farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

Bu çalışmada yerel halkın sürdürülebilir turizm gelişimine yönelik öncelikli önem verdikleri boyutlardan planlama ve ardından çevresel sürdürülebilirlik gelmektedir. Bu bağlamda yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimini planlamada gördükleri ve turizm bilincine sahip oldukları söylenebilir. Turizmde taşıma kapasitesi bölgelerin uzun dönemli sürdürülebilirliği için çok önemli yer tutmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde turizm bölgelerinin sürdürülebilir turizm bağlamında geleceğe dair etkin planlamalarda bulunmaları bölgelerin rekabet avantajı sağlayabilmeleri açısından önemli bir rol oynayabilecektir. Duran ve Özkul (2012), yerel halkın turizmden fayda elde ettikçe turizmin sosyo-kültürel, çevresel ve ekonomik etkilerini olumlu algıladıkları ve bu kapsamda turizm gelişimine yönelik uzun dönem planlamaya yönelik olumlu bir tutum sergilediklerini belirtmektedir. Yazarların çalışmalarından elde edilen sonuç ile bu çalışmada elde edilen bulgular arasında benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Çalışmada sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tüm boyutların birbiri ile pozitif yönde anlamlı ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir. Bu boyutlar içerisinde en fazla dikkat çeken ilişki ise ziyaretçi memnuniyeti ile planlama boyutu arasındaki ilişki olarak görülmektedir. Bu bağlamda, turizm işletmelerinin turistlerin memnuniyetinin sağlanmasında etkin bir planlamaya ihtiyaç duydukları ifade edilebilir. Alkan (2015), yapmış olduğu çalışmasında "destinasyonda sürdürülebilir turizmin gerçekleşmesinin planlı bir gelişme sürecine bağlı olduğunu belirtmektedir. Ayrıca, doğru plan ve politikaların benimsenmesi ile turizmin çevreye ve kaynaklara zarar vermeden gelişmesi ve ilerlemesinin sağlanabileceğini" vurgulamaktadır. Yazarın ortaya koymuş olduğu bulgu ile bu çalışmada elde edilen sonuçlar benzerlik göstermektedir. Mercan ve Özkok (2013), ise turizmin sürdürülebilir gelişiminin sağlanmasında, izlenmesi ve denetlenmesi için iyi bir plan içinde olmasının gerekli olduğunu belirtmektedirler. Kısaca yerel halkın çevresel sürdürülebilirlik için doğru ve etkili bir planlama yapılmasının bilincinde oldukları ifade edilebilir. Planlar ve planlama yapılırken sadece yerel halk ile sınırlı tutulmamalı hem içsel hem de dışsal tüm paydaşların katılacağı ve destek vereceği bir biçimde planlama hazırlamaya çalışılmalıdır.

Katılımcıların demografik özellikleri ile sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarını oluşturan boyutları üzerinde farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan analiz sonucunda, katılımcıların demografik özellikleri ile sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarını oluşturan boyutların ortalamaları arasında farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmada yerel halkın sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarından çok önem verdikleri ilk soru doğanın korunmasıdır. Turizm bilincine sahip yerel halkın bu düşüncesini uygulamada sürekli olarak canlı tutulması büyük önem taşımaktadır.

Örneğin bir naylon poşetin doğada çözülmesi için uzun yılların geçtiği bilinmektedir. Bu bağlamda yerel halkın çevreyi temiz tutması, geriye dönüşümü olan ürünlerin kullanımı vb. faaliyetlerde hem kendisinin dikkat etmesi hem de çevresindeki halka karşı uyarıda bulunması çok önem taşımaktadır. Bu doğrultuda yerel halkın bu bilince sahip olarak gelecek kuşaklara daha rahat ve huzurlu bir ortam bırakabilmeleri için doğanın, kültürün, çevrenin vb. alanların sürdürülebilirliği sağlanmalı ve desteklenmelidir.

Konu ile ilgili devam araştırmaları sürdürülebilir turizmin gelişimine yönelik tutumlarına ilişkin farklı turizm destinasyonunda çalışmalar yapılabilir ve ortaya çıkan bulgular karşılaştırılabilir. Ayrıca turizmin gelişimine yönelik tutumları ile yerel paydaşlara sağlayabileceği katkılar arasındaki ilişkiye yönelik araştırmalar yapılabilir. Çalışmada sürdürülebilir turizmin gelişmesine yönelik tutumlardan **ziyaretçi memnuniyeti** boyut ortalaması diğer boyutlara göre düşük çıkmıştır. Bunun nedeninin ortaya çıkarılmasına ve ziyaretçi memnuniyetinin artırılmasına yönelik neler yapılması gerektiği hususunda çalışmalar yapılabilir. Akçakoca da sürdürülebilir turizm dışında başka hangi alternatif turizm türlerinin benimsenebileceğine ilişkin araştırmalar yapılabilir. Son olarak yerel paydaşların sürdürülebilir turizmin geliştirilmesi konusunda neler yapılması gerektiği konusunda çalışmalar incelenebilir.

7. Kaynakça

- Aklıbaşında, M., (2013). "Yahyalı İlçesi ve Yakın Çevresinin Peyzaj Potansiyelinin Sürdürülebilir Turizm ve Rekreasyonel Kullanımlar Yönünden Değerlendirilmesi" (Basılmamış Doktora Tezi), Atatürk Üniversitesi, Erzurum.
- Alagöz, G., Güneş, E., ve Uslu, A. (2015). "Otel İşletmeleri ve Seyahat Acentaları Yöneticilerinin Sürdürülebilir Turizme Bakış Açısı: Bir Alan Araştırması", *Gümüşhane University Electronic Journal of the Institute of Social Science/Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Elektronik Dergisi*, 6(14):83-98.
- Alkan, C., (2015). "Sürdürülebilir Turizm: Alaçatı Destinasyonuna Yönelik Bir Uygulama", *Journal of Yaşar University*, 10(40), 6692-6710.
- Altanlar, A. ve Kesim, G. A. (2011). "Sürdürülebilir Turizm Planlaması İçin Yöre Halkı ve Yerli Turistlerin Davranış ve Beklentilerini Anlamaya Yönelik Bir Araştırma; Akçakoca Örneği", *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi* 3 (2):1-20.
- Ayaş, N. (2007). "Çevresel Sürdürülebilir Turizm Gelişmesi", *İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 9(1): 1-11.
- Ayazlar, R., A. (2017). "Sürdürülebilir Turizm Tutum Ölçeğinin (Sus-Tas) Geçerlilik ve Güvenilirlik Çalışması", *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 80-92.
- Aydın, İ. Z., Öztürk, A., ve Demirci, U. (2017). "Ülkemizin Korunan Alanları İçin Sürdürülebilir Ekoturizm Yönetimi Ölçütü Ve Göstergelerinin Belirlenmesi", *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 6(2), 73-94.
- Aylan, K. F. (2017). "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Kültürel Mirasın Yaşatılma aşısı: Nazarköy Örneği", 3. *Turizm Şurası Tebliğler Kitabı*, Kasım, Ankara.
- Batman O. ve Çalık, İ. (2013). "Otel İşletmelerinde Sürdürülebilir Turizm Anlayış Kapsamında Ele Alınan Çevreye Duyarlı İşletmeler", (Sakarya Turizm Akademi Bir Nakış, Ed: Zengin, B.), Sakarya Üniversitesi Yayınları.
- Can, E., (2013). "Turizm Destinasyonlarında Sürdürülebilir Turizmin Sürdürülebilir Rekabet Açısından Değerlendirilmesi", *İstanbul Sosyal Bilimler Dergisi*, (4), 23-40.
- Çalık, İ. (2015). *Doğu Karadeniz Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Araştırması* (Gümüşhane, Trabzon, Rize, Artvin, Giresun, Ordu), Gümüşhane Üniversitesi Yayınları, Gümüşhane.

- Çalık, İ., (2014). "Sürdürülebilir Turizm Göstergeleri Kapsamında Doğu Karadeniz Bölgesi'nin Analizi" (Basılmamış Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Çelik Uğuz, S. (2011). "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Burhaniye'nin Alternatif Turizm Potansiyeli", *Marmara Coğrafya Dergisi*, Temmuz, 24,ss. S. 332-353.
- Demirbulat, Ö. ve Dinç, N. (2017). "Sürdürülebilir Turizm Konulu Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Profili", *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14 (2):20-30.
- Doğan, O., ve Yağmur, Y. (2017). "Yabancı Turistlerin Sürdürülebilir Destinasyon Algıları: Kemer Destinasyonuna Yönelik Bir Araştırma", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2), 487-506.
- Doğan, O.; Yağmur, Y., (2017). "Yabancı Turistlerin Sürdürülebilir Destinasyon Algıları: Kemer Destinasyonuna Yönelik Bir Araştırma", *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 13(2), 487-506.
- Duran, E.,(2013). "Yerel Halkın Sürdürülebilir Turizm Gelişimine Yönelik Tutumları: Bozcaada Örneği", *Uluslararası Hakemli Beşeri ve Akademik Bilimler Dergisi*, 2(3), 76-94.
- Duran, E.; Özkul, E., (2012). "Residents' Attitudes Toward Tourism Development: A Structural Model Via Akçakoca Sample", *Journal of Human Sciences*, 9(2), 500-520.
- Ercan, P. (2014). "Sürdürülebilir Turizm Çerçevesinde Kitle Turizmi ve Otel Tasarımlarının İrdelenmesi", Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, s. 56.
- Erkol, G., ve Zengin, B.(2015). "Bölge Turizmini Planlama ve Sürdürülebilir Gelişim: Şanlıurfa Örneği", *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(17): 377-396.
- Genç, K., Atay, L., ve Eryaman, M. Y. (2014). "Sürdürülebilir Destinasyon Yaratma Sürecinde Örgütlenmenin Önemi: Çanakkale Turizmi Üzerine Bir Araştırma", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 25(1), 49-61.
- Güler, O. ve Tufan, E. (2013). "Turizmde Güncel Konu ve Eğilimler" (Ed:AydınTükel Türk, Ş. ve Boz, M.), *İçinde Sürdürülebilir Bir Yatırım Örneği Olarak Yeşil Otelcilik*, Detay Yayıncılık, Ankara
- Hacıoğlu, N. ve Avcıkurt, C. (2011). *Turistik Ürün Çeşitlendirilmesi*, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Kahraman, N. (2007). "Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Turizm Sektörü Sektörel Stratejiler ve Uygulamalar" (ed:Bulu, M. ve Eraslan, H.) *İçinde Turizm ve Çevre İlişkisi*, Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği Yayınları, İstanbul.
- Kahraman, N. ve Türkay, O. (2014). *Turizm ve Çevre*, 6. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Kaypak, Ş. (2012). "Ekolojik Turizm ve Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma", *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2012(1):11-29.
- Kozak, M., (2014). *Sürdürülebilir Turizm Kavramlar- Uygulamalar*, Ankara: Detay Yayıncılık, 1.
- Kozak, N. ve Kayar, Ç. H. (2007). "Sürdürülebilir Rekabet Avantajı Elde Etmede Turizm Sektörü Sektörel Stratejiler ve Uygulamalar" (ed:Bulu, M. ve Eraslan, H.) *İçinde Ekonomik, Sosyo-kültürel ve Teknolojik Açılardan Gelişim Süreci ve Türk Turizm Sektörüne Yansımaları*, Uluslararası Rekabet Araştırmaları Kurumu Derneği Yayınları, İstanbul.
- Masara, L.L. (2015). "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Ortaya Çıkan Stratejiler" (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Akdeniz Üniversitesi, Antalya, S.9.
- Mercan, Ş. O ve Özkök, F. (2013). "Sürdürülebilir Turizmde Yerel Yönetimlerin Önemi; Bozcaada Örneği", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1):409-418.

- Mercan, Ş. O. (2010). "Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Bölgesel Planlama Ve Turistik Ürün Oluşumu: Altınoluk Örneği Üzerine Bir Araştırma" (Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Nunnally, Jum, C. (1957). *Psychometric Theory*, MacGraw-Hill, New York.
- Sekaran, U. (2003). *Research Method For Business, A Skill Building Approach*, by Wiley India.
- Sezgin, M.; Karaman, A. (2008). "Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimi ve Pazarlaması", *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 1-2.
- Sonuç, N. (2014). "Sürdürülebilir Turizm Kavramlar-Uygulamalar" (ed: Kozak, M.). *İçinde Sürdürülebilir Turizm: Kavramsal Yaklaşım*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, A. İbrahim; Ünal, Aydın, Çakır; Gülay (2015). "Sürdürülebilir Turizm Literatürü Üzerine Bir İnceleme: Türkiye Bağlamı", *Mesleki Bilimler Dergisi*, 4(2): 55-83.
- Owusu, P. A., ve Asumadu-Sarkodie, S. (2016). A review of renewable energy sources, sustainability issues and climate change mitigation. *Cogent Engineering*, 3(1), 1167990.
- Kurian, M. (2017). The water-energy-food nexus: trade-offs, thresholds and transdisciplinary approaches to sustainable development. *Environmental Science & Policy*, 68, 97-106.
3. Turizm Şurası, (2017), *Şura Kitabı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı, 1-3 Kasım Ankara.